

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****K.Ş. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/14613

Karar Tarihi : 17/7/2019

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : K.Ş.

Vekili : Av. Gülce MUTOĞLU KILAVUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şiddete maruz kalan kadının koruyucu tedbirler kapsamında işyeri değişikliği talebinin reddi nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/8/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Koruma Tedbirine İlişkin Yargısal Süreç

9. Başvurucu sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Başvurucunun 9/7/2010 tarihinde evlendiği ve 21/3/2016 tarihinde boşandığı eski eşi başvurucu ile aynı ilçede bir kamu kurumunda memur olarak çalışmaktadır. Tarafların 1/6/2012 doğumlu bir çocuğu bulunmaktadır. Çocuğun velayeti annesi olan başvurucuya verilmiştir.

10. Başvurucu, eşi tarafından 15/4/2015 tarihinde darp edilmiş, 13/12/2015 tarihinde de bıçaklanarak yaralanmıştır. Başvurucunun eşi hakkında aşağıda detaylı olarak anlatılan kamu davaları açılmıştır. Başvurucu ayrıca 27/4/2015 tarihinde boşanma davası açmıştır.

11. İzmir 2. Aile Mahkemesince 28/4/2015 tarihinde 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca başvurucunun koruma talebinin kabulüne ve tedbir uygulanmasına karar verilmiştir. Söz konusu koruma tedbirlerinin süreleri aile mahkemelerinin çeşitli tarihlerde verdikleri kararlarla uzatılmıştır. Mahkemece 12/4/2016 tarihinde başvurucunun ve çocuğunun kimlik bilgileri ile adreslerinin gizlenmesine karar verilmiştir.

12. Başvurucu çalıştığı yerdeki il milli eğitim müdürlüğüne başvurarak can güvenliğinden endişe etmesi sebebiyle görev yerinin değiştirilmesi talebinde bulunmuştur. Konunun iletiği Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 22/6/2015 tarihli yazıyla 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca *iş yerinin değiştirilmesi* talebine ilişkin koruyucu tedbir kararı sunulmadığından talebin reddedildiği bildirilmiştir.

13. Başvurucu 31/5/2016 tarihinde İzmir 7. Aile Mahkemesine başvurarak 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca işyerinin değiştirilmesine karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu söz konusu dilekçede; boşanma davası açtığını, ancak çocukla babanın şahsi ilişki kurması kararı yerine getirilirken eşinin kendisini darp ettiğini, ölümle tehdit ettiğini, daha sonra evinden eşyasını almaya gittiği sırada da bıçaklayarak yaraladığını belirtmiştir. Başvurucu, çalıştığı okula gitmek için her gün kullandığı güzergâhı eski eşinin de kullandığını, maaş aldığı bankanın, ilçe milli eğitim müdürlüğünün ve yaşantısını sürdürmek için ihtiyaç duyduğu yerlerin eşinin çalıştığı yere çok yakın olduğunu, bu sebeple sürekli korku içinde olduğunu ve can güvenliğinden endişe ettiğini, eşiyle aynı ilçede çalışmasının mümkün olmadığını belirtmiştir.

14. İzmir 7. Aile Mahkemesi 31/5/2016 tarihinde talebi reddetmiştir. Kararın gerekçesinde işyeri değişikliği talebinin idari mahiyette olması nedeniyle reddedildiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte söz konusu kararda başvurucu hakkında verilen koruma kararının devamına hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Aleyhine tedbir istenen ile tedbir isteyen arasında husumet bulunduğu, süreklilik arz edecek şekilde hakaret ve tehdit içeren davranışlarda bulunduğu, tedbirin amacının aile içi veya kadına karşı şiddetin engellenmesi olup aile içi veya kadına karşı şiddet olmadığı takdirde ve süre bitiminde uygulanacak herhangi bir müeyyide söz konusu olmadığı. Talep idari mahiyette olduğundan talep eden vekilinin talebinin reddine karar vermek gerekmele..."

15. Başvurucu, işyeri değişikliği talebinin kabulüne dair verilmiş emsal nitelikte koruma tedbiri karar örnekleri de sunmak suretiyle 6/6/2016 tarihinde söz konusu karara itiraz etmiştir. Başvurucu bu dilekçesinde eski eşinin kendisini öldürmekle tehdit etmesi ve darp suçları nedeniyle cezalandırıldığına dair mahkeme kararlarını da ibraz etmiştir. İzmir 8. Aile Mahkemesinin 9/6/2016 tarihli kararıyla itiraz reddedilmiştir. Bu karar başvurucu vekiline 19/7/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 16/8/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Ceza Yargılamasına İlişkin Süreç

17. Başvurucu 15/4/2015 tarihinde kendisini darp ettiğini belirterek eşinden şikâyetçi olmuştur. Bu konuda İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 14/9/2015 tarihli iddianame düzenlenerek kamu davası açılmıştır. Yapılan yargılama sonucunda İzmir 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 29/12/2015 tarihli kararıyla eşinin başvurucuyu darp ettiği, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaraladığı, ayrıca "*Seni öldürürüm, bu çocuk ortada kalır, katil olurum...*" diyerek tehdit ve hakaret ettiği tespit edilmiş, adli para cezasına hükmolünmüş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir. Bu karar itiraz yolundan geçerek kesinleşmiştir.

18. Başvurucu boşanma sürecinde iken 13/12/2015 tarihinde evinden eşyalarını almaya gittiği sırada çıkan tartışmada eski eşi tarafından bıçakla yaralanmıştır. Bu olayla ilgili olarak açılan kamu davası sonucunda İzmir 22. Asliye Ceza Mahkemesinin 18/4/2017 tarihli kararıyla da başvurucunun eski eşi hakkında HAGB kararı verilmiştir. Söz konusu karar itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 6284 sayılı Kanun'un "*Tanımlar*" kenar başlıklı 2. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"...Bu Kanunda yer alan;

...

b) Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

...

ç) Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış,

d) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış,

...ifade eder."

20. 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birçoğuna veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.”

21. 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

“İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.”

22. 18/1/2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin (Uygulama Yönetmeliği) "İşyerinin değiştirilmesi" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

“(1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir.

(2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir.

(3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine tebliğ edilir.”

23. 25/6/1983 tarihli ve 18088 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik'in "Can güvenliği mazeretine bağlı yer değişikliği" kenar başlıklı 14/A maddesi şöyledir:

“Memurun can güvenliği mazeretine dayanarak yer değiştirme talebinde bulunabilmesi için; kendisinin, eşinin veya bakmakla yükümlü olduğu çocuklarından birinin bulunduğu yerde kalmasının can güvenliğini tehdit altında bırakacağına adli veya mülki idare makamlarından alınacak belgeyle belgelendirmesi gerekir. Can güvenliği mazeretine dayalı olarak yapılacak yer değişikliğinde memur; aynı hizmet bölgesi içindeki başka bir hizmet alanına, görev yaptığı hizmet bölgesinde ihtiyaç bulunmaması halinde ise diğer hizmet bölgelerine atanabilir.

8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca hakkında adli makamlarca işyerinin değiştirilmesine ilişkin koruyucu tedbir kararı alınan memur, aynı hizmet bölgesi içindeki başka bir hizmet alanına, görev yaptığı hizmet bölgesinde ihtiyaç bulunmaması halinde ise diğer hizmet bölgelerine atanabilir.”

24. 24/11/2011 tarihli ve 6251 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan ve 8/3/2012 tarihli ve 28227 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 17/7/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği dđüřtđldđ:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu; can güvenliğinin tehlikede olduğunu, eski eşi tarafından bıçakla yaralama dâhil birçok şiddet eylemine maruz kalmasına ve 6284 sayılı Kanun'un açık hükmüne rağmen işyeri değişikliği talebinin "*idari mahiyette*" olduğundan bahisle reddedilmesinin yaşam hakkı ile kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, İzmir 7. Aile Mahkemesinin başka bir kişinin işyeri değişikliği talebini kabul etmesine rağmen kendisine ait talebin reddedilmesi nedeniyle eşitlik ilkesi ile adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Bakanlık görüşünde, 6284 sayılı Kanun kapsamında kurulan hukuk sisteminin yeterli olduğu, mevcut başvuruda somut olayın gerektirdiği ölçüde makul tedbirler alınıp alınmadığının değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir.

B. Değerlendirme

28. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

29. Anayasa'nın 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

31. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup, söz konusu düzenleme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi çerçevesinde özel hayata saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlüğün korunması hakkına karşılık gelmektedir.

32. Başvurucunun iddiaları vücut bütünlüğüne yönelik tehditten korunmadığına ilişkindir. Başvurucu eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvuru baha konu ihlal iddialarını münhasıran aile mahkemesi tarafından verilen kararın sonucuna dayandırdığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesinin benzer konulardaki daha önceki kararları da dikkate alınarak başvuru için tüm şikâyetleri Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında incelenmiştir (*Eylem Çetin Demir*, B. No: 2014/2302, 9/11/2017, § 28; *A.Z.Ö.*, B. No: 2014/546, 19/12/2017, § 60; *Ö.T.*, B. No: 2015/16029, 19/2/2019, § 25).

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

34. Anayasa'nın 17. maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51).

35. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da belirtilen haklara saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (*Marcus Frank Cerny* [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, §§ 36, 40).

36. Devletin söz konusu pozitif yükümlülüğü, etkili mekanizmalar kurma, bu kapsamda gerekli usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal prosedürleri sağlama ve bu suretle yargısal ve idari makamların bireylerin, idare ve özel kişilerle olan uyumsuzluklarında etkili ve adil bir karar vermelerini temin etme sorumluluğunu da içermektedir (*Semra Özel Üner*, B. No: 2014/12009, 26/10/2016, § 36; *Ö.T.*, § 29).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. Somut olayda 6284 sayılı Kanun'da öngörülen koruma tedbirlerinden biri olan işyeri değişikliği talebinin reddi nedeniyle başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bağlamında kamu makamlarının pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapılması gerekmektedir.

38. Bu durumda somut olayın koşulları çerçevesinde öncelikle belirtilen temel haklar yönünden devletin *etkili bir hukuk sistemi kurma* yönündeki pozitif yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğinin incelenmesi gerekir.

39. Kanun koyucu tarafından ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi için etkili ve süratli bir yöntem izlenmesi, şiddete maruz kalan veya uğrama tehlikesi altında olan kişinin gecikmeksizin korunması amacıyla Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle (bkz. § 24) belirlenen standartlara uygun olarak 6284 sayılı Kanun hükümleri ihdas edilerek yürürlüğe konulmuştur. 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar ile yaptırımların düzenlendiği görülmektedir. Buna göre devletin koruma yükümlülüğü çerçevesinde gerekli yasal altyapının oluşturulduğu ve şiddete uğrayanların veya şiddete uğrama tehlikesi bulunanların korunması yönünden kurulan hukuk sisteminin yetersiz olmadığı anlaşılmaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Semra Özel Üner*, § 39; *A.Z.Ö.*, § 76; *Ö.T.*, § 32).

40. İkinci olarak incelenmesi gereken husus, mevcut idari ve yasal mevzuat kapsamında somut olayın gerektirdiği ölçüde makul pratik tedbirler alınıp alınmadığıdır.

41. 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında koruyucu tedbirler kapsamında hâkimin mağdurun işyerinin değiştirilmesine hükmedebileceği düzenlenmiştir. 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, hâkim tarafından verilen işyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararının, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Uygulama Yönetmeliğine göre hâkim tarafından bu kapsamda alınan tedbir kararı, korunan kişi bakımından en uygun koşullar gözönüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin işyerine tebliğ edilir. Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İşyeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması hâlinde de karar işyerine tebliğ edilir. Bu durumda hâkim tarafından şiddet mağduru kişinin korunması amacıyla gerekli olması hâllerinde işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilmesi mümkündür.

42. Olayda başvurunun boşanma sürecinde olduğu eşi tarafından şiddet gördüğünü belirterek başvurması üzerine aile mahkemesi tarafından koruma tedbirlerine hükmedildiği, bu tedbirlerin süresinin çeşitli tarihlerde verilen kararlarla uzatıldığı ve başvurunun tedbiren işyeri değişikliği talebinde bulunduğu tarihte de söz konusu koruma tedbirlerinin geçerli olduğu açıktır. Zira başvurunun tedbiren işyerinin değiştirilmesi talebinin reddine hükmeden İzmir 7. Aile Mahkemesinin kararında başvuru hakkında verilen koruma kararının devamına hükmedildiği görülmektedir.

43. Bunun yanı sıra başvuru can güvenliğinin tehlikede olduğu yolundaki iddialarını, çalıştığı okula gitmek için her gün kullandığı güzergâhı eski eşinin de kullandığını, maaş aldığı bankanın, ilçe millî eğitim müdürlüğünün ve yaşıntısını sürdürmek için ihtiyaç duyduğu yerlerin eşinin çalıştığı yere çok yakın olduğunu, bu sebeple sürekli korku içinde olduğunu belirtmek suretiyle somut temellere dayalı olarak açıklamıştır. Başvurunun işyeri değişikliği talebini öncelikle çalıştığı idareye ilettiği, koruyucu tedbir kararı bulunmadığından idare tarafından bu talebin reddedildiği ve ret kararı sonrasında başvurunun eşi tarafından bıçaklanmak suretiyle yaralandığı anlaşılmaktadır.

44. Olayda 6284 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve 10. maddesinin (7) numaralı fıkrasında şiddet mağdurunun işyerinin tedbiren değiştirilebileceğine dair açık hükümler bulunmasına ve başvurunun aile mahkemelerinin konuya dair emsal kararlarını sunmasına karşın İzmir 7. Aile Mahkemesince talebin *idari mahiyette olduğu* belirtilmek suretiyle reddedilmiş olduğu, boşandığı eşi tarafından başvuruca yöneltilen davranışlar dikkate alındığında başvurunun içinde bulunduğu ciddi can güvenliği risklerine dair hiç bir somut açıklama, değerlendirme ve gerekçe ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Buna göre karardaki gerekçelerin başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Başvurunun can güvenliğinin tehlikede olduğunu somut temellere dayalı olarak açıklayarak önce çalıştığı kuruma daha sonra da yargı makamlarına iletmış olmasına karşın, Millî Eğitim Bakanlığı ve İzmir 7. Aile Mahkemesinin şiddet mağduru başvuruca korumaya yönelik tedbirleri sağlama yönündeki pozitif yükümlülüklerine uygun hareket etmedikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlülüklerin gereği gibi yerine getirildiğinden söz edilemez.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde koruma altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

46. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmiştir.

48. *Mehmet Doğan* kararında özetle; uygun giderim yolunun belirlenebilmesi açısından öncelikle ihlalin kaynağının belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, §§ 57-58).

49. *Mehmet Doğan* kararında Anayasa Mahkemesi, yeniden yargılama yapmakla görevli derece mahkemelerinin yükümlülüklerine ve ihlalin sonuçlarını gidermek amacıyla derece mahkemelerince yapılması gerekenlere ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Buna göre Anayasa Mahkemesinin, tespit edilen ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasına hükmettiği hâllerde ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak yargılamanın yenilenmesi sebebinin varlığının kabulü ve önceki kararın kaldırılması hususunda derece mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira ihlal kararı verilen hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

50. Bu bağlamda derece mahkemesinin öncelikle yapması gereken şey, bir temel hak veya özgürlüğü ihlal ettiği veya idari makamlar tarafından bir temel hak veya özgürlüğe yönelik olarak gerçekleştirilen ihlali gideremediği tespit edilen önceki kararını kaldırmaktır. Derece mahkemesi, kararın kaldırılmasından sonraki aşamada ise Anayasa Mahkemesi

kararında tespit edilen ihlalin sonuçlarını gidermek için gereken işlemleri yapmak durumundadır. Bu çerçevede ihlal, yargılama sırasında gerçekleştirilen usule ilişkin bir işlem den veya yerine getirilmeyen usule ilişkin bir eksiklikten kaynaklanıyorsa söz konusu usul işleminin, hak ihlalini giderecek şekilde yeniden (veya daha önce hiç yapılmamışsa ilk defa) yapılması icap etmektedir. Buna karşılık ihlalin, idari işlem veya eylemin kendisinden ya da (derece mahkemesince yapılan veya yapılmayan usul işlemlerinden değil de) derece mahkemesi kararının sonucundan kaynaklandığının Anayasa Mahkemesi tarafından tespit edildiği hâllerde derece mahkemesinin, usule dair herhangi bir işlem yapmadan doğrudan mümkün olduğunca dosya üzerinden önceki kararının aksi yönünde karar vererek ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırması gerekir (*Mehmet Doğan*, § 60).

51. Başvurucu ihlalin tespiti ile 10.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

52. Başvuruda, derece mahkemelerince konuyla ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulmadığından kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurunun can güvenliğinin tehlikede olduğunu somut temellere dayalı olarak ortaya koymuş olduğu işyerinin değiştirilmesi yolundaki talebinin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından reddedilmiş olması nedeniyle ihlalin aynı zamanda idarenin işleminden de kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

53. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 7. Aile Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir. Ayrıca kararın bir örneğinin Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmesi gerekmektedir.

54. Diğer taraftan somut olay bağlamında yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ihlale yol açan yargılama sürecine muhatap olan başvurunun bu sürede uğradığı bütün zararları gidermemektedir. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle ve yeniden yargılama suretiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

55. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin başvurunca ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 7. Aile Mahkemesine (31/5/2016 tarihli ve E.2016/135 D. İş, K.2016/134 D. İş sayılı kararla ilgilidir.) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Millî Eğitim Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/7/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU